

ВНУТРІШНІ РЕЗЕРВИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

К.В. Ілляшенко, Т.О. Ілляшенко, доц.
Сумський державний університет, м.Суми

Виявлення внутрішніх резервів стимулювання інноваційного розвитку продуктивних сил на регіональному рівні передбачає дослідження існуючої структури організаційно-економічного механізму стимулювання інноваційного розвитку та аналіз відповідного інструментарію за рівнями суб'єктів ініціювання (впровадження) та масштабом дії.

Зважаючи на той факт, що суб'єктом стимулювання інноваційного розвитку будь-якої території виступають як державні органи, так і органи місцевого самоврядування юрисдикція яких обмежується територією певної адміністративно-територіальної одиниці, виправданим нам здається ототожнення регіону із областю та в окремих випадках – територією великих населених пунктів і агломерацій.

Отже пропонується досліджувати механізми стимулювання інноваційного розвитку регіону на трьох рівнях: макрорівні – міждержавному рівні та рівні окремої країни; мезорівні – рівні регіону (області, міської агломерації) та мікрорівні – рівні окремого суб'єкта інноваційної діяльності. Відповідно до зазначеної класифікації інструментарій останніх двох рівнів справедливо можна вважати внутрішнім по відношенню до самого процесу регулювання інноваційним розвитком регіону.

При цьому слід зазначити, що вплив інноваційної активності окремого підприємства на активізацію інноваційної діяльності в регіоні і цілому є несуттєвим, а отже об'єктом нашого дослідження бути не може.

Вкрай низька ефективність інструментарію стимулювання інноваційного розвитку окремих регіонів на загальнодержавному рівні актуалізує питання реформування існуючого механізму управління інноваційною діяльністю в основу якого покладено імплементацію принципу субсидіарності. Принцип субсидіарності передбачає, що рішення у державі повинні прийматися на нижчому можливому рівні, а верхні ланки управління можуть вдаватися до будь-яких дій тільки у тому разі, якщо ці дії будуть ефективніші за відповідні дії нижніх ланок [1]. Стосовно оптимізації механізму стимулювання інноваційного розвитку регіонів це повинно означати, що найоптимальнішим та найдієвішим буде, як правило, той інструментарій, суб'єкт реалізації якого максимально наближений до самого регіону. Отже необхідно шукати саме внутрішні резерви та механізми.

У сучасній науковій літературі, як вітчизняній так і зарубіжній достатньо детально розкрито зміст та механізм дії практично всіх відомих сьогодні інструментів стимулювання та забезпечення інноваційного розвитку окремих територій. При цьому недостатньо формалізованим та дослідженням залишається як раз фактор управління просторовою складовою будь-яких і в т.ч. інноваційних процесів на регіональному рівні.

Земельний фонд населених пунктів, як просторова база інноваційних процесів на регіональному рівні, є сукупністю земель різного цільового призначення що територіально знаходяться в межах населеного пункту. Обмеженість території населеного пункту є безпосередньо тим фактором, який прямо впливає на підвищення конкуренції за землю відповідного цільового призначення, а отже і призводить до того, що зазначений ресурс отримують як правило ті, хто може забезпечити найбільш ефективно його використання.

Межі «центрального міста» як і будь-якого іншого міського населеного пункту регіону визначаються генеральним планом, який розраховано на дуже тривалий часовий горизонт. Так, зокрема м.Суми розвивається згідно генерального плану, офіційно затвердженому рішенням міської ради у 2002 році. Попередній генеральний план розроблявся для обласного центру ще у 1983 році. Офіційні межі м. Суми не змінювалися з сімдесятих років минулого століття.

Отже ринок землі міських населених пунктів є нееластичним та таким, що має всі ознаки олігополії. Наявність та кількість земель відповідного цільового призначення в межах конкретного територіального утворення у свою чергу визначає ступінь інтенсивності конкурентної боротьби за неї: чим менше є придатної землі, тим ефективніші фірми, що змагаються за право отримати доступ до її використання.

Схематично зображення опосередкованого впливу зміни структури земельного фонду населеного пункту на інноваційну активність на відповідній території наведено на рисунку 1.

Зображена на рисунку 1 схема взаємодії окремих факторів, незважаючи на свою спрощеність та узагальнений вигляд відображає дію фундаментальних закономірностей, дослідження і виявлення яких дозволяє прогнозувати зміни у продуктивності праці та інноваційної активності на локальному рівні в залежності від ступеня зміни ініціюючих факторів.

Рисунок 1 - Агрегована структурно-логічна схема впливу просторового регулювання на інноваційну активність території

До числа таких фундаментальних закономірностей належить, зокрема, яскраво продемонстрована Дженіфер Робек [2] залежність на місцевому рівні середньої заробітної плати, земельної ренти та вартості обслуговування житла від вираженої у грошовому еквіваленті оцінки локальних переваг відповідної території.

Хогвут, досліджуючи питання ефективності та оптимізації інвестицій у інфраструктуру громадського сектора [3], взагалі прийшов до висновку, що за певних умов, гранична корисність інвестицій у публічну інфраструктуру може значно перевищувати їх граничну вартість (витрати).

Ще однією із емпірично доведених закономірностей просторового розвитку регіональних центрів є встановлена Розенталь, Стренж ат Моретті [4, 5] прямо пропорційна залежність продуктивності (ефективності) діяльності підприємств від розміру населеного пункту та загального рівня освіти у відповідному регіоні.

Наведений вище аналіз однозначно дозволяє стверджувати про існування щільного зв'язку між такими параметрами урбанізованого простору, як земельна рента міських територій, продуктивність праці, якість життя населення, рівень заробітної плати та ін.

Зважаючи на зазначене вище, однозначно можна стверджувати про те, що саме дослідження внутрішньої природи еволюційних процесів, що протікають у таких складних системах, як територіальні утворення (міста та їх агломерації) є запорукою ефективності якісних змін.

Сталий інноваційний розвиток окремих територій сьогодні неможливий без розуміння законів їх функціонування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Subsidiarity. EU Glossary [Electronic resource]. – Mode of access: http://europe.eu.int/scadplus/glossary/subsidiarity_en.htm - Title from the screen.
2. Roback, Jennifer. Wages, Rents, and the Quality of Life.// Journal of Political Economy. - 90, pp. 1257-1278 [Electronic resource]. – Mode of access: http://francois.marginalq.com/Biblio/Roback_JPE_1982.pdf. - Title from the screen.
3. Haughwout, Andrew. Public Infrastructure Investments, Productivity and Welfare in Fixed Geographic Areas [Text]// Journal of Public Economics. – 83. - pp. 405-428.
4. Rosenthal, Stuart S. and William C. Strange. Evidence on the Nature and Sources of Agglomeration Economies [Text] in J.V. Henderson and J-F. Thisse, eds. Handbook of Regional and Urban Economics. - Vol. 4. - Amsterdam: North Holland, 2004. - pp. 2119-2171.
5. Moretti, Enrico. Workers' Education, Spillovers and Productivity: Evidence from PlantLevel Production Functions [Text]. //American Economic Review. - 94(3)/ - 2004.